

Македонското судство, неговата поставеност, состојбите во него се честа тема во политичките кругови на земјата и надвор од неа. Многуге преземени реформи во судството не придонесоа тоа да застане на свои нозе, а од друга страна, пак, Брисел инсистира на суштински промени во правосудниот систем.

Судството е едно од најболните точки во нашиот политички систем. Многу години судиите оправдано се жалат на условите во кои работат судовите, на мали плати, односно на несоодветни примања за сложената, тешка и одговорна работа која ја вршат. Но, што станува збор со жалбите на граѓаните за работата на судовите, за нивната инертност во решавањето на предметите и за неможноста нешто брзо да се реши?

МИНИСТЕРОТ ЗА ПРАВДА, МИХАЈЛО МАНЕВСКИ, ОСТАНА ДОСЛЕДЕН НА СТРАТЕГИЈАТА НА ВЛАДАТА

Пишува: Кокан СТОЈЧЕВ

Реформите во правосудната сфера во Република Македонија влегуваат во клучна фаза, кога треба да се направат темелни анализи за функционирањето на Кривичниот законик, постапката итн. Првичните согледувања укажуваат на фактот дека во овој сегмент се потребни сериозни измени на Законот, односно донесување нов Кривичен законик, кој ќе биде дел од секупната правна регулатива во Македонија. Паралелно со тоа се одвиваат и други анализи и персоналните промени на раководните функции во Врховниот суд, како и во другите судски тела, каде се јавуваат огромни разлики меѓу потребите и желбите на политичката елита, која како се менува на власт, така им го загорчува животот на судиите. Во контекст на ова постојано кружат и забелешките за работата, за состојбите во македонското судство, неговата поставеност, како и инкриминираноста на политичките кругови на земјата во третата власт. Затоа, и покрај многуге реформи, судството не е застанато на свои нозе, а од Брисел инсистираат на многу посуштински промени во правосудниот систем. Зошто? Судството е една од најболните точки во нашиот политички систем, тоа постојано е критикувано како од домашните експерти, така и од Брисел, кој во своите периодични извештаи за евроатлантското прилагодување на Република Маке-

донија во ЕУ дава негативни оценки во однос на ова наше домашно прашање. Тоа се теми со кои треба да се позанимава Судскиот совет, кој наврат си стави "нов, политички воденичарски камен".

ПОЛИТИКАНСТВО ВО ВРХОВНИОТ СУД

Судијата Јово Вангеловски е новиот претседател на Врховниот суд на РМ, кој го наследи тврдокорниот Дане Илиев. За многумина неговото назначување беше очекувано, бидејќи блиските врски со сегашната власт го ставаа во пренен план во однос на останатите кандидати. За него функцијата претседател на Врховниот суд претставува предизвик, со кој може да се носи. Но, дали судството е независно...

"Судството е независно, поставено е според Уставот, а се надевам дека во текот на мојот мандат ќе се уверите дека независноста на судството, и во тие извештаи кои ги спомнувате, ќе биде токму така дефинирано, како независно", изјави Вангеловски веднаш по изборот за претседател на Врховен суд.

Инаку, пред извесно време тој беше избран и за судија во Врховниот суд на РМ, така што двете функции се резултат на блискоста со владејачката политичка гарнитура, односно проработи кумската врска со спикерот на Собранието, Трајко Вељановски.

Седницата на Судскиот совет беше свикана во последен момент, бидејќи

Повеќе реформски закони од правосудството сè уште не се донесени, констатираше на една од своите седници Советот за судски реформи. Неопходно е нивно донесување, но и измени и дополнувања во веќе постоечките, каде се детектирани проблеми. Дел од експертите, членови на Советот, нагласуваат дека е неопходно да се надминат каприците на политичките партии.

"Многу се доцни со донесувањето на законите, многу е долга процедурата во донесувањето на законите, а сè тоа не може а да нема одреден одраз на остварувањето на функциите и на судските органи, затоа што ако една измена или дополна на закон ја чекате неколку месеци, очигледно дека тоа има влијание врз остварувањето на функциите на институциите", истакна Михајло Маневски, министер за правда.

"НОВ ПОЛИТИЧКИ ВОДЕНИЧАРСКИ КАМЕН"

ПРОФЕСОРТ СЛОБОДАН ПЕРОВИЌ ПРЕДВИДУВА ДЕКА РЕФОРМИТЕ НА ГРАЃАНСКОТО ПРАВО ВО МАКЕДОНИЈА ЌЕ ЗАВРШАТ ЗА ДВЕ ГОДИНИ

според неговиот претседател, Бекир Исени, работата многу трпела, а натрупаните проблеми мораат да се решаваат во ѓд. Но, тоа не е од вчера. И поранешниот претседател на Врховниот суд, Дане Илиев, зборуваше дека правосудството се соочува со море проблеми, но најмногу им пречи политичкото влијание, кое е нагласено во сите структури и институции.

Според информациите од седницата на СС, за новиот претседател на Врховен суд гласале сите 11 члена на Советот. Просто човек да се зачуди, какво единство владеело во највисокиот судски орган.

"Сите гласаа за него. Од тоа може да се заклучи дека нема никакво влијание или, пак, дека гласањето е партиско", истакна Исени.

За местото претседател на Врховниот суд, покрај Јован Вангеловски, конкури-

раше и судијата Николче Николовски, кој до 2002 година беше поддржуван од опцијата на Љубчо Георгиевски. Тоа значи дека двајцата кандидати ги врзува една папочна врвца, а тоа се блиските односи со владејачката ВМРО-ДПМНЕ.

Судијата Јово Вангеловски во мај беше избран за врховен судија, а уште тогаш почнаа шпекулациите дека тој ќе биде новиот претседател на судот.

ЕДНИ "ЗА", ДРУГИ "ПРОТИВ"

Расправата за промена на кривичните закони и правна одредба на делата, кои тесно се поврзани со митото и корупцијата, а во практиката тешко се докажуваат, речиси ги скара експертите, бидејќи стравуваат од честата примена на посебните истражни дејствија, на пример, прислушувањето. Дел од инволвираните универзитетски професори се за драстични правни нормативни мерки, а други се за алтернативни решенија, кои нема да ги узурпираат посебните истражни мерки.

Во овој момент, воведувањето ново кривично дело, неосновано богатење, проширувањето на конфискацијата, без да се докажува конкретното кривично дело, туку со самиот факт што некој не може да го докаже потеклото на имотот тоа да се смета за криминал стекнат со корупција, за фелата претставува интелектуален, стручен и практичен предизвик. Но, откако овој предлог го разработи советничката Маковеј настана нова ситуација, па угледни професори од Правниот факултет во Скопје се против нејзиниот концепт. Зошто е оваа правна дилема? Предлозите на поранешната романска обвинителка Моника Маковеј предизвикаа бурни реакции во стручните кругови, бидејќи ваквите решенија, кои се планираат во измените на Законот за кривична постапка и во Законот за следење на комуникации, се крајно опасни и ги загрозуваат човековите права и слободи. Македонските кривичари и претставници на работната група, кои работат на измените, обвинуваат дека овие предлози водат кон т.н. полициска држава. Во една при-

года министерот за правда, Михајло Маневски, тврдеше дека нема потреба од возбуда, бидејќи Маковеј советува, а идеите произлегуваат од нејзиното богато искуство. Тој истакна дека околу овие прашања е отворена широка дебата и ќе бидат слушнати и мислења од други експерти. "Добро е да се слушнат најразлични мислења, зашто измените ќе се носат во две фази и ќе има доволно време да се изнајдат најдобрите решенија", оцени Маневски.

Професорот на Правниот факултет, д-р Гордан Калаџиџиев, кој е претседател на работната група која работи на измени на кривичното законодавство, во едно интервју оцени дека предлозите на Маковеј се опасни за човековите права. "Борбата против корупцијата, наместо во правна, ќе нè одведе во полициска држава", оцени експертот.

Со слични размислувања е и неговиот колега д-р Никола Тупанчевски, професор по кривично право, кој укажува дека оваа правна регулатива никаде не се применува во светот и се коси со основните човекови права и слободи. Тој смета дека при оваа работа треба да се биде крајно внимателен, бидејќи предложените решенија треба да бидат екстремно прецизни. Имено, станува збор за сензибилна правна сфера.

"Правото на приватност не случајно е едно од фундаменталните човекови права, загарантирано со меѓународните и националните норми. А тоа не е случајно од причина што директно е поврзано со интегритетот на личноста", оценува народниот правобранител Иџет Мемети, додавајќи дека законските решенија со кои се предлагаат ограничувања на оваа чувствителна сфера мора да се јасни, прецизни и недвосмислени, со цел да се обезбеди заштита од секаков вид злоупотреба.

КРУПНИТЕ РЕФОРМИ

Забелешките кон македонското судство, кон неговата поставеност, состојбите во него и со него, се честа тема во политичките кругови на земјата и надвор од неа. Во државата, и покрај

многуге реформи, судството не е застанато на нозе, а од Брисел инсистираат на многу посуштински промени во правосудниот систем. Судството е едно од најболните точки во нашиот политички систем. Многу години судите оправдано се жалат на условите во кои работат судовите, а неколкуте штрајкови на судската администрација, кои траеја долго или беа ставени во мирување, само ја дополнуваат општата слика.

Судиите се жалат на мали плати, односно на несоодветни примања за сложената, тешка и одговорна работа која ја вршат. Од друга страна, пак, огромни се и жалбите на граѓаните за работата на судовите, за нивната инертност во решавањето на предметите и за неможноста нешто брзо да се реши. Но, сепак како најсериозен проблем на нашето судство, и од домашни и од надворешни политички фактори, се истакнува корупцијата. Можат да се слушнат стотици и стотици приказни за мито и корупција во судовите, за разни спреги меѓу судии, обвинители и адвокати и слично, при што се спомнуваат огромни суми евра. На оваа тема сите зборуваат, но малку работат, освен неколку смени на судии нема некои истакнати резултати, кои директно ќе влијаат врз работата на правосудството.

Како шлаг на тортата, во последно време дебатира и Македонската академија на науките и уметностите, која го разгледува граѓанското право во Македонија.

"Само за шест месеци, по трет пат, МАНУ организира научна расправа за развојот на правната норма. На овие три научни расправи, се поставени многу значајни прашања од развојот на правниот систем во РМ, правен систем кој го градиме со децении и кој го хармонизираме со европскиот систем. Тој треба да обезбеди гаранција за остварувањето на правдата, но и на слободите на граѓаните, при што треба да обезбеди заштита на нивните добра, да обезбеди заштита на државата во целина и она што треба да значи вредности и идентитет.

Дали треба да се почне со таква расправа? Мислам дека ова прашање е оправдано, бидејќи во правото на РМ се спроведуваат две крупни реформи. Првата реформа е реформата на казне-

ното законодавство. Со донесувањето нови закони, кои се однесуваат на кривичната постапка и на Кривичниот законик, со значителни измени и дополнувања, тоа е една област на која работиме веќе неколку месеци, а во неа се вклучени врвни експерти од РМ, како и од странство, од повеќе држави во Европа. Цениме дека помошта која ни ја даваат значи многу и затоа ние сме во фаза на организирање научни расправи по овие теми, кои се финансираат во еден работен текст за Законот за кривичната постапка и на Кривичниот законик. Рано наесен тие ќе бидат ставени на јавна расправа и ќе влезат во процедура за донесување во Собранието во РМ. РМ со децении прави правен систем. Плејада на врвни експерти, правници, економисти, професори, академици, судии, јавни обвинители и јавни правобранители, значи повеќе од пет генерации се излезени од нашиот Правен и Економски факултет, кои работеле на правните норми кои се градени во нашиот систем", оцени министерот за правда Михајло Маневски.

ОДБЛЕСОЦИ ОД НАУЧНАТА РАСПРАВА ВО МАНУ

Гостинот на МАНУ од Србија, проф. др Слободан Перовиќ, на последната научна расправа, организирана на тема промени на граѓанското право, во МАНУ, истакна:

"Се собравме да разговараме за можната кодификација на приватното право во Македонија. Кодификацијата на ова право има свое минато, свои споменици на култура, се разбира, тие документи, во извесни сегменти, се тука во нашите закони, но минаа низ средновековието како запаметени закони", вели Перовиќ, кој го потенцира значењето на Наполеон за правната наука.

"Она по што ќе бидам запаметен не се моите 40 битки, кои сум ги добил, бидејќи нив ги збриша Ватерло. Она по што ќе бидам запаметен е мојот 'Код цивил', изјавил Наполеон, чиј правен документ бил преземен во многу западноевропски држави.

"Оваа кодификација имала големо влијание на многу закони во светот, ќе

ве потсетам - посочи професор Перовиќ - Австрискиот граѓански законик, донесен во 1811 година, важел цело време во Кралството на Југославија и во СХС, а српскиот граѓански законик, Законикот на кнежевството Србија од 1844 г. бил скратен превод на законот од Австрија. Таа кодификација на законот траела полни 100 години, сè до завршувањето на Втората светска војна, до 1946 година.

'Код цивил' во својот член 6 прокламира 'јавен поредок, како граница на слободата на договарање'. Но, таа автономија на договарање не може да ги загрози јавниот поредок и обичаите. Таква одредба нема во Австрискиот законик, но тој ја зел одредбата од член 6 од 'Код цивил'. Таквиот пристап на кодификација на правото е пристап на промена на културата на време. Така било во минатото, така е и денес. Дали е време за кодификација на македонското граѓанско право? Прашањето е тешко, исто така, и одговорот. Денес во многу земји се прави кодификација на граѓанското право. Дали се стекнати услови тоа да се прави? За една кодификација да биде успешна, за да би можело да се пристапи, мора да се констатираат барем три моменти, развојот на законодавството, одреден степен на законодавство. Судската практика, развиена и воспоставена, и висок развој на правната наука. Значи, без развој на овие елементи нема пристап за кодификација. Дали денес во Македонија се исполнети овие услови? Се разбира дека оценката може да биде релативна. Следејќи ги овие три елементи, со години, лично имам научно сознание дека овие услови се стекнати.

Според тоа, кодификацијата е последица на промените во животот и во општеството, а сходно на тоа и правото секогаш е во движење, во динамика. Но, за разлика од некои обични т.н. леви закони, кодификацијата е една авторитативна правна материја. Да го погледнеме македонскиот законик. Оваа кодификација не поаѓа од нула. Во историјата такви кодификации се работени најмалку 20 години, а Законот за облигации претставува само еден дел од тоа. Што значи дека работата на оваа комисија нема да трае 20 години, но по мое мислење најмногу три години", објасни професорот Перовиќ.

ИСПРАТИ СМС **КУПИ ГО ВИСТИНСКИОТ ПОДАРОК**

1. На 075 14 14 42 испрати СМС со содржина*: **POD 075XXXXXX** каде што **XXXXXX** е бројот на твојата сакана личност.
2. Таа ќе добие анонимна порака со прашање - што би сакала да добие за подарок.
3. Почекај го нејзиниот одговор, а потоа „изненади“ ја со вистинскиот подарок!

СМС ПОДАРОК услугата чини 20 ДЕН. + 18% ДДВ
*со празно место, како во примерот

ИСПРАТИ СМС НА
075 14 14 42
20 ДЕН. + 18% ДДВ

СОНОВНИК

За толкување на твојот сон испрати СМС порака со следната содржина*: **SON** помн
Толкувањето го добиваш веднаш.
*со празно место како во примерот